

Kattedommer Karina Bjuran om å ha katt og om å dømme katt

Etter tillatelse fra Karina Bjuran; Klippet og bearbeidet av Kristin Kramås fra Karinas FB-innlegg gjennom Corona-høsten 2020

Siden jeg ikke er trøtt og i skrivemodus, tenkte jeg at jeg kunne mimre litt fra mitt lange liv i kattemiljøet. Jeg meldte meg inn i NORAK i august 1972 og da STARTA det hele.

Dommereksamen tok jeg 16. og 17. april 1977 på NORAK's utstilling på Folkets hus i Oslo. Nei, så redd jeg var. Skulle da svare skriftlig på spørsmål og dømme på lørdag, og dommen skulle falle på søndag. Den gangen hadde de forskjellige perserne forskjellige poeng etter standarden. Sølvtabby persere og colourpoint hadde helt forskjellig poeng på sin standard enn f eks blå og svarte persere. Det var ikke lenge etter at perserne fikk samme poengsum. Birma og Tyrisk Van hørte inn under langhårskattene og jeg var den siste som fikk godkjent birmaen under langhår. Etterpå måtte man ta egen birmaeksamen.

Rasen norsk skogkatt var ikke "oppfunnet" ennå, men var like rundt hjørnet. Den gangen ble det arrangert godkjenningsmøter for skogkattene. Da kunne folk komme med kattene sine og noen fra avlsrådet og jeg skulle se på dem.

Det var på et sånt møte i Oslo at Raymond Sætre hadde med seg sin Frida som ble godkjent, men måtte parres med en hannkatt med mye lengre hode. Det var en guds lykke. Frida la grunnlaget for Raymonds fine, sterke oppdrett "av Hulder" hvor det har kommet enormt mange, fine skogkatter. Han sa til meg etterpå at han hadde syntes jeg så så sinna ut. 😊😊

Examen gikk bra og den første utstillingen jeg dømte på var i Vesterås i Sverige. Om jeg var redd til examen, kom det ikke opp mot den lørdagen hvor jeg gikk på skjelvende ben og med bankende hjerte og satte meg ved dommerbordet for første gang. Jeg tok mitt første stadie dvs kattunger, og hadde en overdommer som skulle sjekke det jeg gjorde var ok.

Utstilling nr 2 var i Trondheim, der skulle jeg dømme klasse 9 og 10 med overdommer. Siste stadie var kl 7 og 8. Internasjonal champion og Internasjonal premier var de høyeste klassene på den tiden. Den gangen ble det gitt ut kun ett sertifikat. Fikk du f eks ex 2 eller ex 3 ble det 2 lange dager, for du MÅTTE være der til kl 17 på søndag. Du kunne søke dispensasjon som KANSKJE ble innvilget. Det var et par som ofte søkte om dispensasjon hvis de ikke vant, for enten var mora eller faren deres døde. Tror de døde i hvert fall 5 ganger 😞😞😞

Norsk skogkatt ble godkjent i Paris i november 1977. Fra 1. januar 1978. Men NRR hadde fått dispensasjon og NORAK skulle ha en utstilling i Bondihallen i Asker første helga i desember. Jeg fikk den store æren av å dømme skogkatter og dele ut de aller første sertifikatene noensinne. Det er vel det jeg har vært mest stolt av tror jeg av det jeg har gjort. Da gikk alle hannkattene i samme klasse uansett farge, og det samme gjaldt hunnkattene. Beste hannkatt ble en stor, svart/hvit hannkatt, Colosseums Anton Prikken, og beste hunnkatt ble Stina av Baune, en praktfull, stor skilpadde og hvit hunnkatt. Det er et godt minne.

Skogkatten ble oxo bedømt sammen med perserne i begynnelsen. Det ble stor ståhei blant perserfolket da Christianias Rufus, sølvtigret nfo, ble BEST-IN-SHOW, som den aller første skogkatten. Det var nok korrekt at NFO gikk over til semilanghår.

Så gikk det slag i slag. Jeg var privilegert, jeg fikk dømme MYE. Jeg har fått et liv som jeg ikke kunne drømt om i forkant. Så mange herlige dommerkollegaer. Så mye latter og moro, så mange FANTASTISKE katter som jeg har fått lov å ha på bordet og susse på.

Oxo dere utstillere da. Jeg ELSKER jo dere utstillere. Dere har vært viktige i mitt liv. Mange av de som er mye

på utstillinger, blir nok oppgitt når jeg begynner på en tirade de har hørt 1000 ganger før. MEN det må dere bare finne dere i. Jeg prøver å nå de som er nye. At de skal forstå litt mer av hva som foregår. Forsøker å forklare og vise, som f ex forskjell på en birma og en ragdoll, som noen kan ha litt problemer med i begynnelsen.

Jeg har jo vært fortvilet mange ganger når det kommer nye raser og jeg ikke får den katten jeg har på bordet til å stemme med standarden. Sånn var det da jeg så de første main coonene. Noen hadde bl a parra inn perser for å få litt mer pels. Det ble jo HELT FEIL.

I 1978 dømte jeg i Danmark. Var veldig ny, fikk dommerboka mi og fikk beskjed om at jeg hadde fått kull. 18 - ATTEN - PERSERKULL. Jeg holdt på å besvime. Det er vanskelig å dømme kull. Det kom 14 🐾🐾🐾. Det gikk det oxo.

Den gangen regjerte persere. På midten av 80-tallet dømte jeg på Jarlsberg travbane i Tønsberg. Der var det meldt på 500 persere. Det var den gang det og ikke nå.

Det har vært lang vei til utstillingen mange ganger. En gang jeg skulle til Falun i Sverige kom jeg ganske sent til Stockholm, bare for å finne at flyselskapet jeg skulle videre med var gått konkurs den dagen 🐾🐾. Der sto vi da noen passasjerer, og ved 12- tiden på natta fikk vi taxi. Tror klokka var 04 00 eller noe sånt jeg da vi kom fram. Og jeg SKYLDER dere utstillere å være noenlunde opplagt. Dere betaler jammen nok med lange reiser, hotellopphold +++

Mange blir jo sinna på meg når DERES katt ikke vinner. For mange herrens år siden arrangerte NORAK utstilling på Høyenhall skole i Oslo. Mette Mjanger (bor nå i USA) var elev for meg. På lørdag dømte jeg noen hvite persere som var så møkkete og ustelte at det var et eventyr. De fikk Meget god pga stellet. Morgenen etter kom Mette og jeg til dommerbordet og der lå en lapp hvor det var tegna en katt med blå tusj. Jeg trodde jo det var et barn helt til jeg snudde lappen. Der sto det kort og godt FITTE. Jeg så på Mette og Mette så på meg og så begynte vi å LE. De sto nok i lokalet og fulgte med meg . Hvis de trodde det skulle bli stor ståhei tok de feil. Vi lo og lo over noe så dumt og barnslig. Tårene trilla og vi kunne nesten ikke se på hverandre uten å sprute ut i latter. Nei, senke meg ned på det lave nivået der kom ikke på frågan.

Jeg har fått min del av utskjellinger og fått de rareste beskyldninger av skuffa utstillere. Det er en av grunnene til at jeg forsøker å forklare mest mulig og står for det. Det som skuffer meg er at så fort utstillers rase er ferdig dømt går de sin vei, isteden for å sitte ned å få med litt om f ex Sibirkatt, og prøve å forstå standarden og kanskje skjønne hvorfor akkurat den Sibiren slo din NFO/MCO.

Jeg ELSKER kattene og mitt mål nr 1 er at kattene ikke skal føle at de må forsvare seg mot meg. Jeg er jo privilegert som får ta i dem og kose meg med dem.

Sommeren 1999 var jeg i New York og dømte sideklasser på norsk skogkatt. Jeg vet jo ikke hvor vellykka det var egentlig. Det var svart av mennesker foran meg. Jeg sto nå der og stotra meg frem på skole-engelsken min. Det var folk som hadde lest om meg via Nordmannsforbundet og folk som hadde innvandrere fra Norge bak i stamtavla. Men så hyggelig.

De fleste kattene amerikanerne foretrakk var kortere i kroppen og hadde subbesid pels a la perser. Og jeg tenkte: dette er jo en naturkatt, hvordan i all verdens land og rike skal den kunne klare seg ute i naturen?? Det var flere som fikk seg en overraskelse, da jeg foretrakk "våre" skogkatter med lengre kropper og noe kortere pelser.

Da jeg var ferdig, gikk jeg rundt og så på dommerne. Stoppa blant annet hos en dame, som tok opp sine 10 bestekandidater (de skulle plasseres fra 10 til 1). Hun spurte utstillerne HVORFOR vedkommendes katt skulle vinne. En eier svarte etter en kort tenkepause: fordi jeg er så glad i den. Det gikk rett i hjerterota mi.

Da jeg kom hjem fremkalte jeg filmen, det var alle slags katter, langhår, semilanghår og korthår. Jeg dømte i Harstad like etterpå, fortalte utstillerne at jeg hadde vært i New York, hadde med meg masse bilder. Ville de se? Og det ville de jo. Ga bildene på venstre side, de så, sendte de mot høyre. Nå ville skjebnen at det var Benthe og Arve Prytz som var de siste som fikk dem og la bildene tilbake på dommerbordet mitt. Hva det ble ut av det? Klage til klubben at de hadde gitt meg bilder av kattene sine🐾🐾🐾 Men hvor dumme går det an å bli? Hvis det skulle foregått noe lureri ville man jo ikke gjort det så åpenlyst. Dessverre fikk jeg ikke greie på det før ut i den påfølgende uka. Jeg hadde blitt RASENDE og holdt en tordentale om at de fikk i det minste sette seg skikkelig inn i saken før de kom med beskyldningene sine.

I Danmark en gang dømte jeg persere. Det var da eierne ikke kunne gå opp med kattene selv. Alt skulle være anonymt. Jeg var ferdig med alt på lørdag, hadde nominert og levert inn lister osv. Så hørte jeg «pst» fra en utstiller som ALLTID gjorde seg bemerkta. Jeg lurte jo på hva hun ville, fikk et bilde trykket i hånda av den hankatten jeg hadde nominert, med navn og det hele. JEG BLEI SÅ SINNA, tok bildet med meg inn på sekretariatet og sier: jeg trekker hankatten jeg har nominert, se hva jeg har fått. Det ble HELT TYST. Så jeg hadde ingen hankatt i panel på søndag.

Nå har jeg lyst til å være 100 % ærlig. Venninnesdommer. Ja, det har jeg hørt. Mange ganger. Rart det der. Da Arctic Coon' s og Honey Hills begynte å avle mco her i Norge viste de ganske kjapt at de hadde knekt MCO-koden. Det var flinke oppdrettere. Jeg kjøpte mine MCO fra Arctic Coon' s eller hvor de linjene lå nært bak. De vant jo ÅRETS OPPDRETT 10 år på rad, det var jo ikke uten grunn. Dommerne tok ofte og gjerne katter fra det oppdrettet, men hvis JEG tok katter derfra skulle de fattige ha takk. For da var JEG venninnesdommer. Man glemte visst at alle andre dommere hadde gjort det samme.

Jeg har nominert katter fra folk som jeg VISSTE baksnakka meg og ikke hadde mye pent å si om meg. Jeg er jo nødt for å dømme KATTENE ikke eierne. Så uproff kan jeg ikke være.

Vet dere hva som gjør meg aller gladest?? Når jeg kan ta en katt til en ganske ny utstiller som står der og ikke skjønner stort. Da må jeg som regel klemme dem og dele gleden med dem. Og det er så viktig å være behjelpelig med disse nye. At de føler seg ivaretatt. JEG har oxo vært ny en gang.

Jeg dømte på Vestlandet et sted for mange år siden. Dømte både kategori 1-2. Hadde bare 1 ungdyr i kategori 2, en MCO. En fin katt, MEN så dårlig stelt. Jeg kunne bare ikke ta den til panel i DEN kondisjonen. Vi dømte i en gymsal og jeg så meg desperat etter hjelp. DER satt offeret rett foran nesa på meg: Liv Bente Zoi Johnsen. Hun hadde hatt persere og nå mco. Jeg kjente henne ikke SÅ godt, men visste at hun kunne stille katt.

Jeg pekte på henne: DU, nå skal du stille denne katten og du skal TRYLLE. Hun tok med seg katten under armen og forsvant. Etter kort tid kom hun tilbake og spurte hvor lang tid hun hadde på seg, dvs til nominering. Kl. 14, fikk hun til svar. Vet dere HVA Liv Bente gjorde? Tok katten med seg i dusjen, låste døra, sto i bh og truse og BADET katten. Katten ble nominert og BEST-IN-SHOW. 😊😊😊😊 Nå er jo Liv Bente noe helt spesielt da.

Jeg har trukket sertifikat på både venninner som Frøydis og Tove til stor oppstandelse blant utstillerne. «Hun trakk certet på FRØYDIS sin katt.» Mange tror jo at det er en fordel å kjenne meg personlig.

Når det gjelder assistenter så får ofte Anne Veland og jeg de som ingen andre vil ha. Men alle gjør så godt de kan, DET holder for meg. Husker for mange år siden, det var en utstilling på Romsås. Det kom en dame bort til meg og spurte om jeg kunne tenke meg å ha søsteren hennes som assistent. Hun hadde en mild diagnose av noe slag og ønska seg mer enn noe annet å få gå assistent. Hun kunne lett gi opp sa søsteren.

Eierne kom opp med kattene selv og jeg så ingen grunn til at hun ikke kunne få vaske bur og splitte bedømmelsessedler. En gang ville hun gi opp, men etter litt overtalelse gikk det fint. Hvorfor skulle hun ikke få lov? Synes det skal være plass til ALLE jeg. Søsteren kom etterpå, klemte meg og takka. Så skrev jeg et fint assistentbevis til henne. Hun skinte som sola i Karlstad.

På en utstilling i Sverige en gang, hadde jeg en lite hyggelig opplevelse. Dømte persere og fikk en rødtabby hankatt på ca 9 mnd på bordet. Noe fin i typen var han ikke, men det fikk stå sin prøve. Han var tynn og så på meg med sorg i blikket. Han hadde lite og tynn pels, men det var hudfargen som skremte meg. Den hadde en sånn sykkelig rødfarge. Katten var åpenbart syk. Hvordan den hadde kommet gjennom veterinærkontrollen var for meg en gåte. Jeg følte meg så dårlig. Måtte gå på do. Det var for oss dommere i sekretariatet. Jeg spydde og gråt om hverandre over den STAKKARS syke katten. Klubben ble jo litt oppskjærta. Den skulle jo ALDRI vært på den utstillingen. Det ble en stor ståhei pga av den katten som døde den påfølgende uka.

Gjennom årene har jeg hatt mange små, veldig små kattunger på bordet. Det rare er jo at de alltid var 3 mnd på første utstillingsdagen. Man trenger jo briller hvis man ikke ser de er for unge. Men bevise det kan man jo ikke. Skjønner ikke at oppdretterne TØR jeg. Så har heller aldri en sånn for ung kattunge vunnet noe. Det er godt at grensen er heva til 4 mnd.

Jeg forsøker å inkludere assistentene mest mulig. En god stemning ved dommerbordet smitter over på kattene oxo. Og hvis utstillerne vil spørre om noe, så får de lov til det.

SØRAK er en kreativ klubb. De finner jo på mye gøy. I 2019 lot de 2 utstillere få ta ut beste hale på noen katter. Just for fun. Det var interessant. Plutselig hadde DE ansvaret og det ble litt annerledes med en gang. De måtte se på kattene på en ny måte. Flinke det var de, jentene våre.

Har lært meg etter alle disse årene å se på andre dommere håndtere kattene. Da vet jeg HVA jeg skal se etter og trenger ikke bruke så lang tid på en katt i panelet.

Det er en STOR feil med meg. Jeg snakker uten punktum 🤪🤪🤪🤪 Har så mye på ♥ Men jeg har så lyst til å forklare. Ofte blir jeg den siste dommeren til mange klubbers forvilelse.

Nå har jeg "kledd av meg" for dere. Delt tanker og meninger med dere. Så får dere ta det for det det er.

Avslutningsord:

Karina – jeg ble så fascinert av disse historiene på FB at jeg spurte om jeg fikk samle dem og legge dem ut som artikkel på nettsiden til Skogkattringen. Ble så glad du sa ja – for her var det mange spennende historier og anekdoter fra en dommer de fleste av oss utstillere kjenner og er så glad i. Jeg opplevde deg første gang etter jeg fikk min første NFO på slutten av 90-tallet og stor var gleden da jeg traff deg igjen etter mange års utstillingspause. Jeg storkoste meg også i 2019 da jeg ble stående å se på at du dømte huskatter (og ja – det var etter at de fleste andre var ferdig 😊)

Kristin Kramås

2. November 2021

